

Rusoharmoyökkönen

Brunteknat fjällfly
Xestia brunneopicta

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

EU:n lajikoodi: 1935

Uhanalainen (LSA 1066/2023)

Luontodirektiivin laji (liite II)

Rauhoitettu (LSA 1066/2023)

BOR suojelutaso ei tiedossa

Luonnehdinta

Rusoharmoyökkönen on keskikokoinen harmaanruskehtava yökköslaji, jonka etusiipien kärkiväli on 37–42 mm. Etusiipien keskiosa on punertavanruskea, ja etusiipien tyvessä on musta juomu, joka ylettyy usein siipien puoliväliin asti. Etusiipien ulkoreunalla on rivi mustia kiilamaisia täpliä. Takasiivet ovat etusiipiä vaaleammat ja harmaat. Rusoharmoyökkösen lähimmät sukulaislajit Suomessa ovat harmaankirjavia.

Elinympäristö ja levinneisyys

Rusoharmoyökkönen on Suomessa hyvin harvinainen perhoslaji, jota on löydetty yhdeksän yksilöä vuosina 1983–1993 ja kolme yksilöä vuonna 2001, kaikki suppeahkolta alueelta Kuusamon Oulangalla. Tämän jälkeen lajia ei ole havaittu etsinnöistä huolimatta. Tunnetun esiintymisalueen suppeuden perusteella rusoharmoyökkönen on arvioitu vaarantuneeksi, vaikka sen kokonaislevinneyttä Suomessa tai kannan kehitystä on vaikea arvioida havaintojen vähäisyyden vuoksi. Suomessa havaitut perhoset on löydetty vanhasta mäntyvaltaisesta metsästä, rämeeltä ja rinnekuusikosta. Tyypillistä metsälle on hyvin matalan varpukerroksen muodostamat pehmeät rinteet ja maahan kaatuneet vanhat kelot. Lajin varsinaista lisääntymisympäristöä ei ole onnistuttu paikallistamaan. Rusoharmoyökkösen levinneisyyden ydinalueilla Siperiassa lajia on havaittu sekä metsistä että puustoisilta soilta.

Nykytila ja uhkatekijät

Nykytietämyksen mukaan rusoharmoyökkösen kanta on niukka, eikä havaintoja ole tehty vuoden 2001 jälkeen. Sukulaislajiensa tavoin se lentää esiintymisalueellaan vain parittomina vuosina. Keskeinen uhkatekijä lajin säilymiselle on metsätalous uudistushakkuineen ja suo-ojituksineen, mikäli rusoharmoyökkösen elinympäristöjä ovat vanhat metsät ja puustoiset suot, missä tähänastiset havainnot on tehty. Rusoharmoyökkönen elää mahdollisesti Suomessa Oulangan kansallispuistossa, sillä valtaosa havainnoista on tehty puiston tuntumassa. Vanhojen löytöpaikkojen ympäristössä on tehty viime vuosina järeitä metsänhakkuita. Pitkällä aikajänteellä ilmaston lämpenemisen jatkuminen uhkaa lajin säilymistä Suomessa.

Hoitosuositukset

Ilmeisesti vanhoilla metsillä ja puustoisilla soilla on rusoharmoyökkösen suojelutason kannalta suuri merkitys, ja näiden suojelua tulee edistää lajin esiintymisalueilla. Etsintöjä rusoharmoyökkösen lisääntyvän populaation löytämiseksi tulee tehostaa. Pitkällä aikajänteellä lajin säilyminen Suomessa edellyttää ilmaston lämpenemisen pysäyttämistä.

Lähteet

- Ahola, M., Kuisma, M., Leinonen, R., Saarenmaa, H. & Silvonen, K. 2015, Description of immature stages of *Xestia brunneopicta* (Matsumura, 1925), with a key to the mature larvae of the European species of *Xestia* (Lepidoptera, Noctuidae). *Nota lepidopterologica* 38: 75–88.
- Ilmonen, J., Ryttylä, T. & Alanen, A. (toim.). 2001. Luontodirektiivin kasvit ja selkärangattomat eläimet – Suomen Natura 2000 -ehdotuksen luonnontieteellinen arviointi. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 510. 177 s.
- Somerma, P. 1997. Suomen uhanalaiset perhoset. Suomen ympäristökeskus, Suomen Perhostutkijain Seura, Helsinki. 336 s.
- Suomen Perhostutkijain Seura 2022. *Xestia brunneopicta*. [Viitattu 1.11.2022] <https://www.perhoset.fi/historia/noctuiini/xes-brunneopicta.htm>

Kuva: J. Tyllinen, CC-BY-NC-4.0